

26 Φεβρουαρίου 2020

Γνήσιες και νόθες εμπειρίες (π. Αντωνίου Αλεβιζόπουλου)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Ορθόδοξη πίστη](#)

Όταν κάποιος αφήσει τον εαυτό του να οδηγηθεί από προσωπικές εμπειρίες μπορεί να καταλήξει σε πλάνη. Μια τέτοια περίπτωση αναφέρει ο π. Σωφρόνιος κάνοντας λόγο για τους “θεολόγους-φιλοσόφους” που κινούνται στο χώρο του ορθολογισμού. Στην προσπάθειά τους να βρουν την αλήθεια, ανεβαίνουν σε μια σφαίρα υπέρλογική που όμως κινείται στο χώρο της διανόησης. Η σφαίρα αυτή δεν είναι βέβαια ο θείος κόσμος, περικλείεται στα όρια της ανθρωπινής κτιστής φύσεως και αυτή της η ιδιότητα την κάνει εφικτή στο λογικό, σύμφωνα με τη φυσική τάξη των πραγμάτων. Αναμφιβόλως η υπέρβαση του στενού ορθολογισμού, που υπόκειται σε νόμους, αποτελεί ένδειξη διανοητικής καλλιέργειας. Όμως δεν είναι ακόμα η “αληθινή πίστη” και η αυθεντική θεωρία του Θεού.

Υπάρχει ένα φυσικό φως του νου του ανθρώπου, ο οποίος κτίστηκε “κατ’ εικόνα” του Θεού. Ο άνθρωπος που συγκεντρώνει όλη του την προσοχή στο “νου”, απομακρύνοντας τις σκέψεις του τελείως από τον εξωτερικό κόσμο με οποιοσδήποτε τεχνικές, αποκτά επίγνωση ότι είναι αδύνατο να αντιληφθεί ολόκληρο το είναι στα περιορισμένα πλαίσια των λογικών συλλογισμών, ανεβάζει τη “θεωρία” πάνω από την τυπική λογική και βλέπει την ωραιότητα του νου, που κτίστηκε “κατ εικόνα Θεού”. Αισθάνεται τότε ένα «μυστικιστικό δέος» και νομίζει

πως αποκτά εμπειρία μυστικής κοινωνίας με τον Θεό, ενώ στην πραγματικότητα μένει στα όρια της κτιστής ανθρωπινής φύσεως.

ρόμοιες καταστάσεις και δίνουν στον θεατή είναι το τελευταίο

όριο που μπορεί να

φθάση ο Διανοούμενος νους μέσα από το δρόμο της φυσικής αναπτύξεως και αυτογνωσίας του, που είναι δυνατό να πάρη τη μορφή μιας φωτόμορφης αυτοθεωρίας. Αυτή η εμπειρία, ανεξάρτητα από το πως θα ερμηνευθή και ποια δογματική διατύπωση θα λάβη, είναι ουσιαστικά εμπειρία πανθεϊστικής τάξεως» (π. Σωφρόνιος)

Υπάρχει λοιπόν στον άνθρωπο και ένα “φυσικό φως” του νου, που κτίστηκε “κατ’ εικόνα του Θεού”, που όμως μπορεί να χαρακτηρισθεί και σαν “σκότος”, γιατί εκεί δεν υπάρχει αληθινή εμπειρία του Θεού. Γι’ αυτό και ο άνθρωπος λαμβάνει την προειδοποίηση να προσέξει μήπως το “φως” που είναι μέσα του γίνει σκότος (Λουκ. ια’ 35)

«Πράγματι η πρώτη κοσμική προϊστορική καταστροφή, η πτώση του Εωσφόρου, που έγινε άρχοντας του σκότους, ήταν αποτέλεσμα αυτοερωτικής θεωρίας της ωραιότητάς του, θεωρίας που κατέληξε σε αυτοθέωση» (π. Σωφρόνιος)

Όλα τα συστήματα και οι ομάδες, που προπαγανδίζουν διάφορες τεχνικές αυτογνωσίας και αυτοεξελίξεως, και υπόσχονται υπερβατικές και “εξωσωματικές” εμπειρίες, κινούνται στο ίδιο επίπεδο της πλάνης. Μ’ αυτές τις τεχνικές ο άνθρωπος εισέρχεται στο “γνόφο” της απεκδύσεως από καθετί ορατό και νοητό.

Τότε ο νους δοκιμάζει μια ιδιόμορφη ευχαρίστηση και αν στρέψει το βλέμμα του στον εαυτό του, μπορεί να αισθανθεί κάτι που μοιάζει με φως. “Αυτό όμως δεν είναι το άκτιστο φως της Θεότητας, αλλά ένα φυσικό ιδίωμα του νου, που κτίστηκε κατ’ εικόνα του Πρώτου νου, δηλαδή του Θεού” (π. Σωφρόνιος)

Γίνεται φανερό πως ο άνθρωπος οδηγείται μ’ αυτό τον τρόπο σε ακραίες νοητικές καταστάσεις, οι οποίες περικλείουν κινδύνους για την ψυχική υγεία και πνευματική ισορροπία του ανθρώπου. Ψυχίατροι που μελέτησαν το θέμα με βάση κλινικές καταστάσεις, στις οποίες κατέληξαν νεαρά κυρίως μέλη τέτοιων ομάδων, βεβαιώνουν πως ο κίνδυνος είναι όχι απλώς υπαρκτός αλλά και μεγάλος. Όμως αφήνουμε αυτή την πλευρά του ζητήματος να εξετασθεί από άλλους, ειδικούς, και υπενθυμίζουμε πως η Γραφή δεν αποκλείει και την περίπτωση δαιμονικών καταστάσεων (Β’ Κορ. ια’ 14).

Πρέπει εδώ να θυμηθούμε πως και στην περίπτωση των Πρωτοπλάστων ο αντίδικος υποσχέθηκε “γνώση” και πνευματικές εμπειρίες που θα αποκτούσε ο άνθρωπος με αυτονομημένες διαδικασίες, ανεξάρτητα από τη θεία βούληση. Αλλά εκτός από τις εμπειρίες που είναι κτιστής τάξεως ή και δαιμονικής φύσεως, υπάρχουν ακόμη και οι καταστάσεις υποκειμενικής μορφής. Πρόκειται για “πνευματικές εμπειρίες”, που κατασκευάζονται σε διάφορες ομάδες, που χρησιμοποιούν ειδικές τεχνικές.

Μέσα σε ατμόσφαιρα υποβολής δημιουργείται η σφοδρά επιθυμία αποκτήσεως τέτοιων εμπειριών. Ταυτόχρονα ασκείται ισχυρή ψυχολογική πίεση που προέρχεται από την “πεποίθηση” πως οι εμπειρίες αυτές αποτελούν απαραίτητο εξωτερικό σημείο της “σωτηρίας” και επομένως η έλλειψη των αποτελεί απόδειξη ανωριμότητας και πνευματικής πτώχειας. Με αυτό τον τρόπο τα άτομα οδηγούνται αναγκαστικά σε παρόμοιες υποκειμενικές καταστάσεις, αντίστοιχες με τις “εμπειρίες”, που υπόσχεται η κάθε ομάδα. Και σ’ αυτή την περίπτωση υπάρχει ο κίνδυνος το άτομο να πέσει σε υπέρμετρη υπερηφάνεια και να γίνει θύμα δαιμονικών επιρροών. Είναι λοιπόν ανάγκη να εξετάσουμε κατά πόσον υπάρχουν κοιτρία που να μας βοηθούν να κτίσουμε αν μια εμπειρία αποτελεί καρπό της αν δεν έχει σχέση με

παρακινεί να είμαστε προσεκτικοί στα διάφορα “πνεύματα” και στις “εμπειρίες” που προκαλούν, και να μην πιστεύουμε “παντί πνεύματι”, αλλά να δοκιμάζουμε τα πνεύματα “ει εκ του Θεού εστίν, ότι πολλοί ψευδοπροφήται εξεληλύθασιν εις τον κόσμον” (Α΄ Ιω. δ΄ 1). Ποιο είναι το “μέτρο” γνησιότητας ενός “πνεύματος”; “Εν τούτω γινώσκετε το πνεύμα του Θεου, παν πνεύμα ο ομολογεί Ιησούν Χριστόν εν σαρκί εληλυθότα, εκ του Θεού εστί και παν πνεύμα ο μη ομολογεί τον Ιησούν Χριστόν εν σαρκί εληλυθότα εκ του Θεού ουκ εστί και τούτο εστί το πνεύμα του αντίχριστου ο ακηκόατε ότι έρχεται, και νυν εν τω κόσμω εστίν ήδη” (Α΄ Ιω. δ΄ 2-3).

Η διαχωριστική γραμμή είναι το πρόσωπο του Χριστού, όχι η “κατάσταση Χριστού” η “χριστική κατάσταση”, αλλά το μοναδικό και ανεπανάληπτο πρόσωπο του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού. Έξω από το πρόσωπο αυτό δεν υπάρχει σωτηρία και γνήσια πνευματική εμπειρία (Ματθ. α΄ 21. Πράξ. δ΄ 12. Γ 43. Α΄ Τιμ. β΄ 5-6). Όσοι τοποθετούν τον Χριστό δίπλα σε άλλα ονόματα εξωχριστιανικής θρησκευτικής προελεύσεως, δεν κινούνται στο χώρο της χριστιανικής πίστεως και επομένως οι εμπειρίες τους δεν έχουν αξία για τον χριστιανό.

Ένα δεύτερο “μέτρο” της γνησιότητας των πνευματικών εμπειριών είναι για το χριστιανό η διδαχή του Χριστού, η οποία δεν είναι δυνατόν να συγκριθεί με τη διδαχή οποιωνδήποτε “Δασκάλων”, γιατί είναι όντως “καινή” (Μαρκ. α΄ 27) και οδηγεί τους πιστούς στην κυριότητα του Χριστού (Α΄ Κορ. ιβ΄ 3) και στην υιοθεσία (Ρωμ. η΄ 14-17. Γαλ. γ΄ 26-27), δηλαδή στη Βασιλεία του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος. “Πας ο παραβαίνων και μη μένων εν τη διδαχή του Χριστού Θεόν ουκ έχει’ ο μένων εν τη διδαχή του Χριστού, ούτος και τον Πατέρα και τον Υιόν έχει. Ει τις έρχεται προς υμάς και ταύτην την διδαχήν ου φέρει, μη λαμβάνετε αυτόν εις οικίαν...” (Β΄ Ιω. 9-10).

Πηγή της θεολογίας είναι το Άγιο Πνεύμα και κριτήριο της γνησιότητας της εμπειρίας του Αγίου Πνεύματος είναι η συμφωνία της διδαχής των “παλαιών θεοφόρων Πατέρων”, διδάσκει η Εκκλησία, γιατί η χριστιανική πίστη παρεδόθη “άπαξ τοις αγίοις” (Ιούδα 3), δηλαδή στην Εκκλησία (Ματθ. ιστ΄ 18. Ιω. ιδ΄ 16.26. ιστ΄ 13), που είναι “στόλος και εδραίωμα της αληθείας” (Α΄ Τιμ. γ΄ 15)

Οι Πατέρες της Εκκλησίας, όταν θεολογούσαν, δεν παρουσίαζαν ατομικά τους βιώματα, ξεχωριστά από τη ζωή του σώματος της Εκκλησίας, τα βιώματά τους εταυτίζοντο με την εμπειρία της Καθολικής Εκκλησίας και θεολογούσαν εκφράζοντας την εμπειρία της Εκκλησίας. Γι’ αυτό και οι εμπειρίες των ανθρώπων που δεν φρονούν “τα του Θεού” (Ματθ. ιστ΄ 23), δηλαδή δεν έχουν το ίδιο φρόνημα “μετά πάντων των αγίων”, το οποίο υπήρχε και “εν Χριστώ Ιησού” (Φιλ. β΄ 5), δεν είναι γνήσιες χριστιανικές εμπειρίες.

Δεν είναι μόνο το να δέχεται κανείς τη διδαχή του Χριστού και την όλη δογματική διδασκαλία της Εκκλησίας, αλλά πρέπει να μένει “εν τη διδαχή του Χριστού” (Β΄ Ίω. 9-10). Στη διδαχή του Χριστού ανήκει και η βασική διάκριση μεταξύ κτιστού και Ακτίστου, δημιουργήματος και Δημιουργού. Ο άνθρωπος και ο κόσμος δεν είναι “απόρροια” της ουσίας του Θεού, αλλά δημιούργημά Του. Στο Θεό έχουν την πηγή τους όλες οι αληθινές πνευματικές εμπειρίες, δεν είναι αποτέλεσμα “αυτογνωσίας” ή οποιωνδήποτε “τεχνικών”.

Όπως αναφέραμε και προηγουμένως ο π. Σωφρόνιος γράφει ότι: “Ο άνθρωπος πλάστηκε κατ’ εικόνα του Θεού Δημιουργού. Η κτιστή αυτή εικόνα του Θεού δεν μπορεί να γίνη κοινωνός της Θείας ουσίας που είναι απολύτως άμέθεκτη, είναι όμως επιδεκτική να μετάσχη στην άκτιστη θεότητα με την κοινωνία της χάρης. Και παρ’ όλο που ο άνθρωπος δεν μετέχει στη Θεία ουσία, όμως με τη χάρη γίνεται κοινωνός Θείας ζωής. Η χάρη-Θεότητα αγιάζει τον άνθρωπο, τον θεώνει, δηλαδή τον κάνει Θεό” (π. Σωφρόνιος, βλ. και Β΄ Πέτρ. α΄ 4).

“Όποιος πιστεύει πως μπορεί να οδηγηθεί σε γνήσιες πνευματικές εμπειρίες σαν αποτέλεσμα δικών του προσπαθειών, δεν ακολουθεί τη διδαχή του Χριστού. Οι ανθρώπινες προσπάθειες αξιολογούνται μόνο σαν έκφραση της ελευθέρως προαιρέσεως του ανθρώπου, σαν “συνεργία” του ανθρώπου στην συνειδητή αποδοχή της χάριτος του Θεού. Η παρουσία του Αγίου Πνεύματος είναι εκείνη που καρποφορεί, γιατί το “Άγιο Πνεύμα οδηγεί στη βασιλεία του Χριστού (Α΄ Κορ. ιβ΄ 3). “Όπου είναι παρών ο βασιλεύς, βέβαια εκεί είναι και σημεία βασιλικά. Και σημεία του Θεού όπου πρέπει να έχη η ψυχή εκείνη όπου βασιλεύεται από τον Θεόν, είναι η ευθύτης, η πραότητα, η αλήθεια, η ταπεινοφροσύνη, η αγαθωσύνη, η δικαιοσύνη και κάθε ευλάβεια, ακόμη και η ανεξικακία, η φιλανθρωπία, η συμπάθεια, η αγάπη η ανυπόκριτος, η μακροθυμία, η καρτερία, η υπομονή. Διατί τα ενάντια τούτων φαίνονται εις εκείνους όπου δεν βασιλεύει ο Θεός” (Συμεών ο Νέος Θεολόγος).

Όπου δεν υπάρχει αληθινή ταπείνωση, εκεί δεν υπάρχουν γνήσιες πνευματικές εμπειρίες. Όπου υπάρχει υπεροψία, εκεί βασιλεύει το πνεύμα της πλάνης, όχι το πνεύμα της αληθείας (Ιακ. δ΄ 6. Α΄ Πέτρ. ε΄ 5). Το πνεύμα της πλάνης είναι υπερήφανο. Η ταπεινή ψυχή παρακαλεί τον Θεό να της δώσει κατάνυξη και συναίσθηση της αμαρτωλότητός της, ακόμη και εάν ο Κύριος την ανεβάξει καθημερινά και της δείχνει ποικιλοτρόπως την αγάπη Του.

“Ποία είναι τα σημεία όπου φανερώνουν εκείνον όπου έλαβε την χάριν του Θεού;” ερωτά ο άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος και απαντά: “Το να είναι τινάς αόργητος, αμόλυντος από σαρκικας ηδονάς, να είναι πράος, και ήμερος, το να έχη την

ταπεινώσιν, μαζί με την ανεξικακίαν, την συμπάθειαν την αγάπην εις τον πλησίον σταθεράν και την πίστιν εις τον Θεόν αδίστακτον και σταθεράν”.

Οι άνθρωποι του Θεού διέθεταν φρόνημα ταπεινό. Ο Δαβίδ λέγει για τον εαυτό του: “εγώ δε ειμί σκώληξ και ουκ άνθρωπος, όνειδος ανθρώπων και εξουθένημα λαού” (Ψαλμ. κα’ 7/κβ’ 6), “λυπήσου την αμαρτία μου διότι είναι πολλή” (Ψαλμ. κδ’/κε’ 11). Ο απόστολος Παύλος είχε θαυμαστές πνευματικές εμπειρίες (Β’ Κορ. ιβ’ 1-6) και όμως έλεγε για τον εαυτό του πως ήταν ο πρώτος μεταξύ των αμαρτωλών (Α’ Τιμ. α’ 15) και “έκτρωμα” (Α’ Κορ. ιε’). Οι θείες εμπειρίες δίδονται στον άνθρωπο όχι όταν τις επιδιώκει ή όταν έχει αυτές κυρίως σαν στόχο του, αλλά όταν η ψυχή του κατεβαίνει “στον “Άδη της μετανοίας” και αισθάνεται αληθινά πως είναι “έκτρωμα”, χειρότερη από όλη την κτίση. Εμπειρίες που κατακτώνται με τη βία της διανοίας ή με τη χρησιμοποίηση οποιωνδήποτε τεχνικών διαλογισμού, δεν είναι αληθινές πνευματικές εμπειρίες, δεν είναι θείας προελεύσεως, αλλά “κατά το δοκούν”. Και όταν αυτό το “δοκούν” εκλαμβάνεται σαν αλήθεια, δημιουργείται στην ψυχή του ανθρώπου μια κατάσταση που παρεμποδίζει ακόμα και τη δυνατότητα να ενεργήσει η χάρη, αποκλείει δηλαδή τη δυνατότητα της αληθινής πνευματικής εμπειρίας.

Όποιος, λοιπόν, λέγει ο Ισαάκ ο Σύρος, δουλωμένος από τα πάθη, τρέχει “αναζητώντας δια της διανοίας” πνευματικές εμπειρίες, θα κατακλεισθεί από “ψευδή σχήματα της πλάνης”, που θα φαίνονται αληθινά, όμως θα αποτελούν ανακάτεμα “σχημάτων αληθείας” με “σχήματα πλάνης”.

Τα χαρίσματα του Άγιου Πνεύματος, δηλαδή οι αληθινές πνευματικές εμπειρίες, δεν είναι αποτελέσματα εξαναγκασμού. Ο Θεός μπορεί να εμφανισθεί στον άνθρωπο σε κάθε χρονική στιγμή και με κάθε πνευματικό ή φυσικό τρόπο, λέγει ο π. Σωφρόνιος.”Ο ίδιος όμως, πέρα από κάθε εξαναγκασμό ευρισκόμενος, ποτέ δεν παραβιάζει το αυτεξούσιο της εικόνας Του. “Αν όμως η κτιστή ελευθερία στρέφεται αυτοερωτικά προς τον εαυτό της, θεωρεί τον εαυτό της σαν την άκτιστη θεία αρχή, παρ’ όλο το φαινομενικό ύψος αυτής της θεωρίας, που περιγράψαμε παραπάνω, ο άνθρωπος παραμένει κλειστός για την ενέργεια της θείας χάρης”.

Το Πνεύμα “όπου θέλει πνεί και την φωνήν αυτού ακούεις, άλλ’ ουκ οίδας πόθεν έρχεται και που υπάγει, ούτως εστί πας ο γεγεννημένος εκ του Πνεύματος” (ΐω. γ’) διανέμει στον καθένα τις δωρεές Του “καθώς βούλεται” (Α’ Κορ. ιβ’ 11. Εβρ. β’ 4). Δεν μπορεί ο άνθρωπος να λάβει τις δωρεές του Θεού εξαναγκαστικά, χρησιμοποιώντας οποιεσδήποτε τεχνικές. Οι εμπειρίες που είναι αποτέλεσμα ανθρωπίνων διαδικασιών είναι καρποί “αυτοερωπικής στροφής” του ανθρώπου προς τον εαυτό του. Είναι το είδωλο του ανθρώπου που εκλαμβάνεται σαν θεός.

Κλείνοντας το κεφάλαιο για τη θεογνωσία υπογραμμίζουμε πως εδώ δεν πρόκειται για διανοητική γνώση, αλλά για μετοχή στη ζωή του Τριαδικού Θεού, μέσω του Ιησού Χριστού. Αυτό δεν αποτελεί κοινωνία “κατ’ ουσίαν”, αλλά “κατά χάρη”, είναι κοινωνία με τη θεία ενέργεια, που όμως προέρχεται από τον ίδιο τον Θεό. Πρόκειται για ανεξιχνίαστο μυστήριο που μόνο με τη δημιουργία του κόσμου από το μηδέν μπορεί να παρομοιασθεί, όπως δηλαδή ο τρόπος αυτής της δημιουργίας είναι απρόσιτος στη διάνοια του ανθρώπου, έτσι και η κοινωνία ανάμεσα στο κτιστό και στον Άκτιστο μένει ακατανόητο μυστήριο για τον άνθρωπο. Αυτό που ο άνθρωπος δεν αντιλαμβάνεται, επειδή διέσπασε την κοινωνία με τον Θεό, του αποκαλύπτεται σαν καρπός αγάπης και πρόνοιας του Θεού για τον αποστάτη άνθρωπο. Με τον αποκαλυμμένο νόμο του Θεού ο άνθρωπος μπορεί να διακρίνει το καλό από το κακό και να πάρει το δρόμο της επιστροφής προς την αληθινή θεογνωσία.

Ο γραπτός λόγος του Θεού, η Αγία Γραφή, αποτελεί πραγματικό φάρμακο για τον άνθρωπο και τον προφυλάσσει από την πνευματική ασθένεια της αίρεσης, που οδηγεί στην απώλεια. Αυτή η θεία αποκάλυψη παραδόθηκε “άπαξ” στην Εκκλησία και διατηρείται σαν μοναδικός θησαυρός μέσα στην Εκκλησία. Η Αγία Γραφή δεν μας προσφέρει απλώς κάποιες αλήθειες της θείας αποκάλυψης, αλλά προβάλλει και συγκεκριμένα παραδείγματα θεοπτίας. Αυτές οι πνευματικές εμπειρίες δεν είναι αποτέλεσμα ανθρώπινης προσπάθειας, αλλά δωρεά του Θεού. Δεν είναι το αποτέλεσμα της αναζητήσεως του Θεού από μέρους του ανθρώπου, αλλά αντίθετα το αποτέλεσμα της αναζητήσεως του ανθρώπου από μέρους του Θεού.

Οι γνήσιες πνευματικές εμπειρίες δεν είναι αποτέλεσμα εξαναγκασμού, με τη βοήθεια οποιωνδήποτε τεχνικών. Εκείνο που ο άνθρωπος πρέπει να κάνει, είναι να καθαρήσει τον “τόπο”, δηλαδή ολόκληρη την ύπαρξή του, από κάθε μολυσμό. Ο μολυσμένος νους δεν μπορεί να γίνει δέκτης των δωρεών του Θεου. Η αμαρτία είναι σκότος και εμποδίζει τον άνθρωπο να οδηγηθεί στη γνώση της αληθείας, στη θεογνωσία. Απαραίτητη προϋπόθεση της θεολογίας είναι η κάθαρση από τα πάθη, η ταπείνωση και η άσκηση της αρετής. Η έπαρση, η υπερηφάνεια, ακυρώνει κάθε προσπάθεια για αληθινή θεογνωσία. Η ταπείνωση πρέπει να είναι διαρκής

κατάσταση για όποιον αναζητάει την αληθινή θεογνωσία και την κοινωνία με τον Θεό. Αυτή η κοινωνία, το μυστήριο δηλαδή της σωτηρίας, συντελέσθηκε αμετάκλητα σε ότι αφορά τον Θεό. Όμως ο άνθρωπος μένει τρεπτός και επομένως πρέπει ν' αγωνίζεται ολόκληρη τη ζωή του να κρατήσει τη χάρη του Θεού. Ο Θεός δέχεται αυτόν τον αγώνα κάθε ταπεινής ψυχής και προσφέρει τη χάρη Του.

Αν ο πιστός σταματήσει αυτόν τον αγώνα ή θεωρήσει πως η εμπειρία της παρουσίας του Θεού είναι αποτέλεσμα δικών του και μόνον προσπαθειών, οδηγείται στην πλάνη.

Τότε θα θεωρήσει καταστάσεις που κινούνται στη διανοητική σφαίρα ή στο χώρο της κτιστής πραγματικότητας ως υπερβατικές εμπειρίες. Αυτό περικλείει μεγάλους κινδύνους για την ψυχική ισορροπία του ανθρώπου και "ανοίγουν" την πόρτα για δαιμονικές επιδράσεις. Γι' αυτό και ο χριστιανός δεν πρέπει να απολυτοποιεί οποιεσδήποτε πνευματικές εμπειρίες και να αγρυπνεί, ώστε να μένει ενωμένος με τη διδαχή του Χριστού και με την εν Χριστώ ζωή, διατηρώντας πάντοτε το ταπεινό φρόνημα, που προσελκύει τη χάρη του Κυρίου.

Πηγή: π. Αντωνίου Αλεβιζόπουλου, *Το νόημα της ζωής στο φως της Ορθοδοξίας*.

Αναδημοσίευση

από:

http://www.egolpio.com/APOLOGITIKA/gnhsies_nothes_empeiries.htm